POLITICAL SCIENCE
Paper III
राज्यशास्त्र
प्रश्नपत्रिका III

Time Allowed : 2½ Hours] **[Maximum Marks : 200**

Instructions :— This paper consists of **four** Sections I, II, III and IV. Questions in all these sections are to be answered according to the instructions given in the concerned sections. There are a total of **19** questions to be answered. Maximum marks are **200**.

सूचना :— या प्रश्नपत्रिकेत एकूण **चार** भाग I, II, III आणि IV आहेत. प्रत्येक भागात त्या भागाच्या स्वतंत्र सूचना दिलेल्या आहेत. त्यात उत्तराची अपेक्षित लांबी, प्रश्नाची निवड व प्रत्येक प्रश्नाला असलेल्या गुणांविषयी माहिती आहे.
एकूण 19 प्रश्नांची उत्तरे देणे आवश्यक आहे. कमाल गुण 200 आहेत.

SECTION I
(विभाग I)

Instructions :— Questions in this section (Q. Nos. **1** and **2**) carry **20** marks each. **[40 Marks]**

सूचना :— या विभागातील प्रत्येक प्रश्नास (प्रश्न **1** आणि **2**) **20 (वीस)** गुण आहेत. **[40 गुण]**

1. State the relevance of Hobbes's political theory in understanding contemporary politics.
समकालीन राजकारण समजावून घेण्यासाठी हॉब्जच्या राजकीय सिद्धांताची प्रस्तुतता सांगा.

Or/**(किंवा)**

Discuss ethnic violence as a challenge to constitutionalism with suitable examples.
घटनावादापुढील एक आव्हान म्हणून वांशिक हिंसेची सोदाहरण चर्चा करा.

2. "The Constituent Assembly was a one party body in an essentially one party country. The Assembly was the Congress and the Congress was India." —(Granville Austin). Do you agree ? Give reasons for your answer.
''घटनासमिती ही एकपक्षीय देशातील एकपक्षीय समिती होती. घटनासमिती म्हणजे काँग्रेस आणि काँग्रेस म्हणजे भारत असे (समीकरण) होते.''—(ग्रॅनव्हिल ऑस्टिन) तुम्ही या विधानाशी सहमत आहात काय ? कारणांसहित उत्तर लिहा.

Or/**(किंवा)**

Examine critically Weber's model of Bureaucracy.
वेबरच्या नोकरशाहीच्या प्रारूपाचे टीकात्मक परीक्षण करा.

SECTION II

(विभाग II)

Instructions :—Questions in this section (Q. **3** to **5**) carry **15** marks each. **[45 Marks]**

सूचना :— या विभागातील प्रत्येक प्रश्नास (प्रश्न **3** ते **5**) **15 (पंधरा)** गुण आहेत. **[45 गुण]**

3. 'Locke fails to recognize that majority rule is not the surest guarantee against the abuse of power by either legislature or executive.' Do you agree ? Give reasons.

   'कार्यकारी किंवा कायदेमंडळाकडून होणाऱ्या सत्तेच्या गैरवापरावर बहुमताची सत्ता ही एकमेव हमी होवू शकत नाही ही बाब लक्षात घेण्यात लॉक अपयशी ठरतो.' यामताशी आपण सहमत आहात का ? कारणे द्या.

4. "The relations between India and USA are more like those between strategic partners rather than natural democratic allies ?" Comment.

   ''भारत आणि अमेरिका यांतील संबंध दोन लोकशाहीमंधील स्वाभाविक मित्रत्वापेक्षाही सामरिक भागीदारीच्या स्वरूपाचेच अधिक आहेत.'' भाष्य करा.

5. What is 'Good Governance' ? How is it different from 'Good Government' ?

   'सुशासन व्यवहार' म्हणजे काय ? 'सुशासना' पेक्षा त्याचे वेगळेपण कशात आहे ?

3. ____

4.

5.

SECTION III
(विभाग III)

Instructions :—Questions in this section (Q. **6** to **14**) carry **10** marks each. **[90 Marks]**

सूचना :— या विभागातील प्रत्येक प्रश्नास (प्रश्न 6 ते 14) 10 **(दहा)** गुण आहेत. **[90 गुण]**

6. Is Gandhi's critique of Parliamentary Democracy relevant today ?
गांधींची संसदीय लोकशाहीवरील टीका आजही प्रस्तुत आहे काय ?

7. State the causes of revolution as expounded by Aristotle.
ॲरिस्टॉटलने सांगितलेली क्रांतीची कारणे सांगा.

8. Distinguish between 'parochial' and 'subject' political culture.
'संकुचित' आणि 'आज्ञांकित' राजकीय संस्कृतीतील फरक सांगा.

9. State the means of direct democracy as practised in Switzerland.
स्वित्झर्लंड मधे अवलंबिली जाणारी प्रत्यक्ष लोकशाहीची साधने स्पष्ट करा.

10. Explain how minorities are natural custodians of the secular state.
अल्पसंख्याक समाज हा धर्मनिरपेक्ष राज्यसंस्थेचा स्वाभाविक संरक्षक कसा असतो ते स्पष्ट करा.

11. Enlist Tarkunde Committee's recommendations on electoral reforms.
निवडणूक सुधारणांवरील तारकुंडे समितीच्या सूचना सांगा.

12. What are the political functions of the Chief Executive ?
मुख्य प्रशासकाचे राजकीय कार्य कोणते ?

13. What is the role of the Gram Sabha in rural development ?
ग्रामीण विकासात ग्राम सभेची भूमिका काय आहे ?

14. What are the causes for the increasing incidences of ethnic disputes in South Asia ?

दक्षिण आशियातील वांशिक संघर्षांच्या वाढत्या घटनांची कारणे कोणती ?

SECTION IV

(भाग IV)

Instructions :— Questions **15** to **19** carrying **5** marks each are based on the passage given below. Read the passage and answer the questions following it. **[25 Marks]**

सूचना :— प्रश्न क्र. 15 ते 19 हे प्रत्येकी 5 गुणांचे असून ते खाली दिलेल्या परिच्छेदावर आधारित आहेत. सदर परिच्छेद काळजीपूर्वक वाचा आणि त्या खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **[25 गुण]**

'So if we are making genuine Guardians, who will be the last to harm community, while our critic prefers idlers happily enjoying themselves in something more like a funfair than a city, then he is not thinking of a community at all. We must, therefore, decide whether our object in setting up the Guardian class is to make it as happy as we can, or whether happiness is a thing we should look for in the community as a whole. If it is, our Guardians and Auxiliaries must be compelled to act accordingly and be persuaded, as indeed must everyone else, that it is their businesss to perfect themselves in their own particular job, then our state will be built on the right basis, and, as it grows, we can leave each class to enjoy the share of happiness its nature permits.'

—Plato, *The Republic*, Penguin Classics, Cambridge, 1955, p. 121

म्हणून समाजास कोणत्याही प्रकारची इजा न करणारा सच्चा पालक वर्ग आपणास निर्माण करायचा आहे (तथापि) आमचे टीकाकार समारंभात खुषीने मौजमजा करणाऱ्या अशा आळशी व गुलछबू लोकांना पसंत करतात जे संपूर्ण समाजाच्या हिताचा विचार करीत नाहीत. म्हणूनच आपणाला सुरुवातीला हे ठरविले पाहिजे की पालक वर्गाची निर्मिती करण्यामागे आपला उद्देश हा पालक वर्गाला शक्यतो सुखी करणे हा आहे की संपूर्ण समाजासाठी सुखाचा शोध घेणे हा आहे ? असं असेल तर आपण पालक वर्गास व त्यांच्या सहाय्यक वर्गास त्या प्रमाणे वागणे सक्तीचे केले पाहिजे. त्यांना व इतर सर्वांना आपण हे समजावून सांगितले पाहिजे की ते ज्यावेळी स्वत:चे विशिष्ट कार्य करण्यामध्ये परिपूर्णता प्राप्त करतील त्यावेळीच राज्यसंस्थेची उभारणी योग्य पायावर होऊ शकेल आणि ज्यावेळी तिचा विकास होईल त्या वेळी प्रत्येक वर्ग आपल्या, स्वभावाप्रमाणे त्या सुखात सहभागी होऊ शकेल.

—प्लेटो, **द रिपब्लिक**, पेंग्विन क्लासिक्स, केंब्रिज, 1955, p. 121

15. In Plato, what is the main quality of genuine Guardians ?
प्लेटोच्या मते, अस्सल पालकवर्गाचे मुख्य गुण कोणते ?

16. What is the main object behind setting up the Guardian Class ?
पालक वर्गाच्या निर्मितीमागचा मुख्य उद्देश कोणता आहे ?

17. What is the moral function of the Guardian Class ?
पालक वर्गाचे नैतिक कार्य कोणते आहे ?

18. What, according to Plato, is the right basis of state ?
प्लेटोच्या मते राज्याचा योग्य आधार कोणता आहे ?

19. Why does Plato want to compel the Guardian to act according to the ideal ?

आपल्या आदर्शाप्रमाणे वागण्याची प्लेटो पालक वर्गावर का सक्ती करू इच्छितो ?

ROUGH WORK

ROUGH WORK

ROUGH WORK